

Laudato si
Tobě bud' chvála
„O péči o společný domov“

Metodika k encyklice papeže Františka

OBSAH

OBSAH	1
ÚVOD	3
ENCYKLIKA JE DĚLENA DO ŠESTI KAPITOL, KTERÉ SE VELMI PODROBNĚ ZABÝVAJÍ ROZVAHAMI I FAKTY.	3
PRAKTICKÁ ČÁST	4
<i>Otázky k diskusi</i>	4
<i>aktivity</i>	4
ÚVOD	5
<i>Aktivita:</i>	5
<i>Aktivita:</i>	6
KAPITOLA PRVNÍ	7
CO SE DĚJE NAŠEMU DOMU?	7
<i>Aktivita:</i>	7
ZNEČISTĚNÍ A KLIMATICKÉ ZMĚNY	7
<i>Aktivita:</i>	7
<i>Otázky k diskusi</i>	9
<i>Aktivita:</i>	9
<i>Otázky k diskusi</i>	9
OTÁZKA VODY	9
<i>Otázky k diskusi</i>	9
ZTRÁTA BIODIVERZITY	10
<i>Aktivita:</i>	10
<i>Otázky k diskusi</i>	10
ZHORŠENÍ KVALITY LIDSKÉHO ŽIVOTA A SOCIÁLNÍ DEGRADACE	10
<i>Aktivita:</i>	10
PLANETÁRNÍ NEROVNOST	11
<i>Otázky k diskusi</i>	11
<i>Aktivita:</i>	11
KAPITOLA DRUHÁ EVANGELIUM STVOŘENÍ	12
MOUDROST BIBLICKÝCH PŘÍBĚHŮ	12
<i>Otázky k diskusi</i>	12
<i>Aktivita:</i>	12
TAJEMSTVÍ VEŠKERENSTVA	13
<i>Otázky k diskusi</i>	13
<i>Otázky k diskusi</i>	13
POSELSTVÍ KAŽDÉHO TVORA V HARMONII VEŠKERÉHO STVOŘENÍ	13
<i>Aktivita:</i>	13
UNIVERZÁLNÍ SPOLEČENSTVÍ	14
<i>Otázky k diskusi</i>	14
SPOLEČNÉ URČENÍ DOBER	14
<i>Otázky k diskusi</i>	14
JEŽÍŠŮV POHLED	15
<i>Otázky k diskusi</i>	15
KAPITOLA TŘETÍ LIDSKÝ KOŘEN EKOLOGICKÉ KRIZE	16
TECHNOLOGIE: KREATIVITA A MOC	16
<i>Otázky k diskusi</i>	17
KRIZE A KONSEKVENCE MODERNÍHO ANTROPOCENTRISMU	17
<i>Otázky k diskusi</i>	17
PRAKTICKÝ RELATIVISMUS	18
<i>Otázky k diskusi</i>	18

KAPITOLA ČTVRTÁ INTEGRÁLNÍ EKOLOGIE	19
ENVIRONMENTÁLNÍ, EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ EKOLOGIE	19
<i>Aktivita:</i>	19
KULTURNÍ EKOLOGIE	19
<i>Otázky k diskuzi</i>	19
<i>Aktivita:</i>	20
EKOLOGIE VŠEDNÍHO ŽIVOTA	20
<i>Otázky k diskuzi</i>	20
MEZIGENERAČNÍ SPRÁVEDLNOST	21
<i>Aktivita:</i>	21
<i>Otázky k diskuzi</i>	21
KAPITOLA PÁTÁ NĚKTERÉ LINIE SMĚŘOVÁNÍ A JEDNÁNÍ	22
<i>Otázky k diskuzi</i>	22
KAPITOLA ŠESTÁ EKOLOGICKÁ VÝCHOVA A SPIRITUALITA	23
ZACÍLIT K JINÉMU ŽIVOTNÍMU STYLU	23
<i>Otázky k diskuzi</i>	23
<i>Aktivita:</i>	23
VYCHOVÁVAT KE SMLOUVĚ MEZI LIDSTVEM A ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM	24
<i>Otázky k diskuzi</i>	24
<i>Aktivita:</i>	24
EKOLOGICKÁ KONVERZE	25
<i>Otázky k diskuzi</i>	25
RADOST A POKOJ	26
<i>Aktivita:</i>	26
<i>Otázky k diskuzi</i>	26
<i>Aktivita:</i>	27
<i>Aktivita:</i>	27
OBČANSKÁ A POLITICKÁ LÁSKA	28
<i>Aktivita:</i>	28
<i>Aktivita:</i>	28
SVÁTOSTNÁ ZNAMENÍ A SVÁTEČNÍ ODPOČINEK	29
<i>Aktivita:</i>	29
<i>Otázky k diskuzi</i>	29
<i>Otázky k diskuzi</i>	30
<i>Otázky k diskuzi</i>	30
TROJICE A VZTAHY MEZI TVORY	31
<i>Otázky k diskuzi</i>	31
KRÁLOVNA VEŠKERÉHO STVOŘENÍ	32
<i>Aktivita:</i>	32
DÁL NEŽ SLUNCE	33
<i>Otázky k diskuzi</i>	33
<i>Aktivita:</i>	33
MODLITBY, KTERÉ NABÍZÍ PAPEŽ FRANTIŠEK:	34

ÚVOD

Laudato si (česky Tobě buď chvála) je druhá [encyklika papeže Františka](#). Encyklika má podtitul „O péči o společný domov“. Papež v ní kritizuje [konzumismus](#) a nezodpovědný rozvoj, současně vyzývá k „rychlé a jednotné globální akci“, k boji proti zhoršování životního prostředí.

Encyklika ze dne [24. května 2015](#) byla oficiálně publikována na tiskové konferenci [18. června 2015](#). Dokument byl původně vydán v angličtině, arabštině, francouzštině, italštině, němčině, polštině, portugalštině a španělštině.

*Klíčovým tématem encykliky je otázka: „**Jaký svět chceme zanechat těm, kteří přijdou po nás, dětem, které právě vyrůstají?**“ Podle papeže Františka však tuto otázku nelze řešit izolovaně, pouze v rámci životního prostředí. Papež upozorňuje, že se musíme ptát, co je smyslem života na zemi, jaké jsou hodnoty a základy společenského života, co je cílem naší práce a veškerého našeho úsilí. Pokud se nebudeme zabývat těmito hlubšími problémy, nepovede naše starost o ekologii k žádným významným výsledkům. Proto papež vybízí nejen věřící, ale též všechny obyvatele naší planety k ekologické konverzi a předkládá ve svém textu tzv. integrální ekologii, která se nezabývá pouze environmentálními problémy, ale řeší také hluboce lidské a sociální otázky. Celá encyklika, která je významným příspěvkem k dosavadní sociální nauce církve, je prodchnuta nadějí: „Lidstvo je stále schopné společně pracovat na budování našeho společného domova“.*

V úvodu se Svatý otec odkazuje na mnoho významných církevních osobností, které se v průběhu století problematikou životního prostředí a společností zabývaly.

Výzva papeže Františka naléhá k ochraně našeho společného domu, zahrnuje starost o sjednocení veškeré lidské rodiny při hledání udržitelného a integrálního rozvoje, poněvadž víme, že věci se mohou změnit.

ENCYKLIKA JE DĚLENA DO ŠESTI KAPITOL, KTERÉ SE VELMI PODROBNĚ ZABÝVAJÍ ROZVAHAMI I FAKTY.

1. [Co se děje našemu domu](#)
2. [Evangelium stvoření](#)
3. [Lidský kořen ekologické krize](#)
4. [Integrální ekologie](#)
5. [Některé linie směřování a jednání](#)
6. [Ekologická výchova a spiritualita](#)

PRAKTICKÁ ČÁST

OTÁZKY K DISKUZÍ

AKTIVITY

V této části Vám nabízíme otázky a aktivity, které vychází z jednotlivých kapitol encykliky *Laudato si*.

- **Otázky** by měly vést k zamyšlení nad danými tématy, otevřít prostor ke společné diskuzi.
- **Aktivity** pak vyzývají k určitým činnostem, které souvisí s daným tématem nebo do něj uvádějí.
- Otázky i aktivity vychází přímo z textů papeže Františka a proto jsou tyto úryvky v textu citovány.
- **Citace** mohou sloužit jako inspirace k diskuzi. Nemusí vždy zaznít na začátku, ale mohou sloužit jako závěrečné shrnutí. Můžete si je dle potřeby upravit.
Citace jednotlivých článků jsou označeny kurzívou a číslo článku uvedeno na konci v závorce.
- V úvodu každé kapitoly je také krátké shrnutí jejího obsahu.

Celou encykliku naleznete například na těchto stránkách:

<https://www.farnostsusice.cz/doc/encyklika-laudato-si.pdf?1442638547358>

nebo si ji lze zakoupit v knižní podobě:

<https://www.paulinky.cz/obchod/produkt/Laudato-si-e-kniha.html>

Tato praktická část má sloužit jako nabídka, jak je také možné s encyklikou pracovat. Využít lze jen některých částí a některých otázek či aktivit. Můžete tak využít třeba jen jednu otázku či aktivitu jako motivaci k vaší další činnosti.

Úvod

Klíčová otázka encykliky zní:

„Jaký druh světa chceme zanechat těm, kteří přijdou po nás, dětem, které právě vyrůstají?“

Tuto otázku můžeme položit dětem obráceně:

- ✧ Jaký svět byste chtěli, aby vám tu zůstal?
- ✧ O co z toho, co je kolem vás, byste nechtěli přijít?
- ✧ Co vám přijde důležité, aby tu zůstalo zachováno?
- ✧ Jaké hodnoty a základy společenského života chcete, aby byly zachovány, až budete dospělými?

„Zároveň Bartoloměj obrátil pozornost k etickým a duchovním kořenům problémů životního prostředí, které nás vybízejí hledat řešení nejenom v technice, ale také ve změně člověka, protože jinak budeme čelit jenom příznakům. Navrhnul přejít od konzumu k oběti, od chtivosti ke štědrosti, od plýtvání ke sdílení v určité askezi, která „se učí dávat a nikoli si jen odříkat. Je to způsob, jak mít rád a jak postupně přecházet od toho, co chci já, k tomu, co potřebuje Boží svět. Je to osvobození od strachu, chtivosti a závislosti.“ (9)

AKTIVITA:

- ✧ Rozdělte níže uvedená slova podle toho, zda patří k ochraně životního prostředí nebo naopak vedou k lhostejnosti vůči Božímu stvoření.
- ✧ Zkuste dát tato slova do dvojic jako protiklady a vysvětlit, co znamenají v souvislosti s životním prostředím a našimi životy.
- ✧ Slova: plýtvání, štědrost, sdílení, chtivost, oběť, konzum

Ochrana životního prostředí	Lhostejnost k božímu stvoření

Správné řešení:

Ochrana životního prostředí	Lhostejnost k božímu stvoření
<i>oběť</i>	<i>konzum</i>
<i>štědrost</i>	<i>chtivost</i>
<i>sdílení</i>	<i>plýtvání</i>

„Pokud přistupujeme k přírodě a prostředí bez této otevřenosti k úžasu a obdivu, pokud nemluvíme o svém vztahu ke světu jazykem bratrství a krásy, zaujímáme postoj vládce, spotřebitele anebo čirého vykořisťovatele přírodních zdrojů, neschopného klást meze svým bezprostředním zájmům. A naopak, pokud se cítíme vnitřně sjednoceni se vším, co existuje, pak spontánně vyvstává střídmost a starostlivost.“(11)

„Sv. František ve své věrnosti Písmu nabízí, abychom považovali přírodu za krásnou knihu, v níž k nám promlouvá Bůh a předává nám něco ze svojí krásy a dobroty: „Neboť z velikosti a krásy tvorů může být srovnáním poznán původce jejich bytí“ (Mdr 13,5)“ (12)

AKTIVITA:

- ✧ Poznejte z tohoto popisu, o jakého svatého se jedná: „Je svatým patronem všech, kdo studují a pracují na poli ekologie; oblíbili si jej i mnozí nekřesťané. Projevoval zvláštní pozornost k Božímu stvoření a vůči chudým a opuštěným. Měl rád a byl oblíben pro svoji radost, velkorysou oddanost a svoje všeobjímající srdce. Byl mystikem a poutníkem, který žil v jednoduchosti a obdivuhodné harmonii s Bohem, s druhými, s přírodou a sám se sebou. V něm je patrné, do jaké míry jsou neoddelitelné starost o přírodu, spravedlnost ve vztahu k chudým, nasazení ve společnosti a vnitřní pokoj.“(10) (František z Assisi)
- ✧ Proč je zrovna tento svatý patronem všech, kdo studují a pracují na poli ekologie? Vyhledejte si více informací o životě tohoto světce.
- ✧ Zkuste po vzoru tohoto světce (Františka z Assisi) vymyslet svá slova chvály za veškeré stvoření. Vyfoťte nebo nakreslete okamžik či část přírody, která vás svou krásou oslovila. Ze svých chval, fotografií a obrázků můžete vytvořit společnou koláž.
- ✧ Co v sobě ukrývá oslovení sv. Františka z Asissi, který i ta nejmenší stvoření kolem sebe oslovoval bratře a sestro? Co můžeme z oslovení bratře, sestro vyčíst ve vztahu k přírodě?

KAPITOLA PRVNÍ

CO SE DĚJE NAŠEMU DOMU?

Papež se v této kapitole věnuje různým aspektům ekologické krize. Jedná se o klimatické změny, otázku vody, ochranu biodiverzity a o ekologický dluh. Zabývá se především dopadem těchto aspektů na ty nejzranitelnější, tedy na chudé. Encyklika hovoří také o „skutečném ekologickém dluhu“ a to především severu vůči jihu.

AKTIVITA:

- ✧ Nakreslete dům jako planetu. Jednotlivá poschodí budou znázorňovat jednotlivé svěťadily (můžeme je řadit od spodu nahoru podle velikosti svěťadílů), jednotlivé pokoje na poschodí budou znázorňovat země ve svěťadílech.
- ✧ Do vzniklého domu pak můžete zakreslit, co se v našem domě děje, jak je dům postupně „zašpiněn“.
- ✧ Jednotlivé problémy můžete znázorňovat přímo či symbolicky a zakreslovat je tak, jak se o nich budou děti postupně v této kapitole dozvídat.
- ✧ Znázornit tak můžete – odpad, znečištěnou vodu, mizení druhů rostlin a živočichů, chudobu apod. Do domu nebo vedle něj můžete zaznamenat nápady, jak některé problémy řešit. Na konci můžete vytvořit ideální dům, kde tyto problémy nebudou.

ZNEČISTĚNÍ A KLIMATICKÉ ZMĚNY

„Existují formy znečištění, které se lidí dotýkají denně (atmosférickému znečištění z dopravních prostředků, průmyslových výparů, odpadu z materiálů, které okyselují půdu a vodu, z hnojiv, insekticidů, fungicidů, herbicidů a pesticidů, které jsou všechny toxické). Produkují se stovky milionů tun odpadků za rok, z nichž mnohé nejsou biologicky rozložitelné: odpadky z domácností a obchodů, demoliční odpad, klinický, elektronický či průmyslový odpad, vysoce toxický a radioaktivní odpad. Zdá se, že země, náš dům, se stále více mění na nezměrné skladiště odpadků. Tyto problémy jsou vnitřně spojeny s kulturou odpisu, která postihuje jak vyloučené lidi, tak věci, které se rychle mění na odpadky.“(20 – 22)

AKTIVITA:

Za jak dlouho se který materiál rozloží?

- ✧ Seřaďte tyto odpadky podle toho, jak dlouho jim trvá, než se rozloží, když leží na povrchu lesní půdy.
- ✧ Který z nich se rozloží za nejkratší dobu, kterému odpadku to trvá nejdéle? Své výsledky pak porovnejte s tabulkou. Které odpadky vás překvapily nejvíce, u kterých byste čekali rozklad rychlejší nebo naopak pomalejší.

- sklo
- slupka od pomeranče
- plechovka
- papír
- polystyren
- plastový kelímek
- alobal nebo tetra-pak s hliníkovou fólií
- ohryzek jablka, hrušky
- struny do sekačky
- nedopalek cigarety s filtrem
- igelitový sáček či taška
- vlněná ponožka
- slupka od banánu
- krabice od nápoje bez hliníkové fólie (kefíry, čerstvá mléka)
- žvýkačka
- PET láhev, plastová láhev
- jednorázové pleny

<i>ohryzek jablka, hrušky</i>	<i>16 dní</i>
<i>papír</i>	<i>4 měsíce</i>
<i>slupka od banánu</i>	<i>5 měsíců</i>
<i>slupka od pomeranče</i>	<i>1 rok</i>
<i>vlněná ponožka</i>	<i>1,5 roku</i>
<i>krabice od nápoje bez hliníkové fólie (kefíry, čerstvá mléka)</i>	<i>7 let</i>
<i>nedopalek cigarety s filtrem</i>	<i>15 let</i>
<i>plechovka</i>	<i>15 let</i>
<i>igelitový sáček či taška</i>	<i>25 let (nové ekologické tašky se samorozkládacím degradabilním plastem 1 rok)</i>
<i>žvýkačka</i>	<i>50 let</i>
<i>plastový kelímek</i>	<i>70 let</i>
<i>PET láhev, plastová láhev</i>	<i>100 let</i>
<i>alobal nebo tetra-pak s hliníkovou fólií</i>	<i>100 let</i>
<i>jednorázové pleny</i>	<i>250 let</i>
<i>sklo</i>	<i>tisíce let (ale možná nikdy)</i>
<i>polystyren</i>	<i>desetitisíce let (ale možná nikdy)</i>
<i>struny do sekačky</i>	<i>pravděpodobně nikdy (nové bio struny do 10 let)</i>

Zdroj: Krasec.cz, Ekolist.cz, Fred13.blog.cz, Marianne.cz 2013

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Co vše lze z odpadu vytřídit? Jak třídíte odpad doma, ve škole,...?
- ✧ Souvisí hromadění odpadu s hromaděním věcí doma?
- ✧ Jaké věci doma nutně nepotřebujete?
- ✧ Jak můžete minimalizovat svůj odpad doma?
- ✧ Jak se mohou některé věci využívat dál, aniž bychom je vyhodili? (knihy – antikvariát, budky na knihy; oblečení – charita; hračky; staré pečivo,...)

AKTIVITA:

- ✧ Zkuste si vytvořit z materiálu, který doma nepotřebujete (např. látky) věci, které využijete dál – např. figurky, hračky, ozdoby, apod.

„Klimatické změny jsou globálním problémem, který má vážné ekologické, sociální, ekonomické, distribuční a politické implikace, a představují pro lidstvo jednu z hlavních současných výzev.“(25)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Zaznamenali jste někde pojem „klimatické změny“? Co způsobují?
- ✧ Jak může souviset s klimatickými změnami migrace a stěhování obyvatel?
- ✧ Plýtváte doma, ve škole,... něčím? Jak můžete tomuto plýtvání zabránit?

OTÁZKA VODY

„Pitná a čistá voda je otázkou primární důležitosti, protože je neodmyslitelná pro lidský život a pro udržování pozemských a vodních ekosystémů.“(28)

„Obzvláště vážným problémem je kvalita vody dostupná chudým lidem, což způsobuje denně mnohá úmrtí.“(29)

„Zatímco kvalita dostupné vody se stále snižuje, v některých místech se prosazuje tendence privatizovat tento drahocenný zdroj a proměnit jej na zboží podrobené zákonům trhu. Ve skutečnosti je přístup k pitné a nezávadné vodě podstatným, základním a všeobecným lidským právem, protože na něm závisí přežití, a je tedy podmínkou uplatňování ostatních lidských práv. Tento svět má velký sociální dluh vůči chudým, kteří nemají přístup k pitné vodě, čímž je jim upíráno právo na život zakořeněné v jejich nezcizitelné důstojnosti“(30)

„Větší nedostatek vody v budoucnu způsobí zvýšení nákladů na potraviny a dalších produktů závislých na jejím užívání.“ (31)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Myslíte si, že mají lidé na celém světě přístup k pitné vodě? Pokud ne, co tomu brání?
- ✧ Co může způsobit nedostatek vody v budoucnu?

ZTRÁTA BIODIVERZITY

„Také pozemní zdroje jsou drancovány v důsledku takového pojetí ekonomických, obchodních a produktivních aktivit, které jsou příliš vázány na bezprostřední výsledek. Úbytek pralesů a lesů v sobě zároveň skrývá úbytek určitých druhů, které by mohly v budoucnosti být velice důležitými zdroji nejenom pro výživu, ale také pro zdravotnické a mnohé jiné služby.“(32)

AKTIVITA:

- ✧ Zjistěte, které druhy rostlin a živočichů jsou na pokraji vyhynutí? Nakreslete vybrané živočichy a rostliny a vytvořte na základě textu (33) plakát, který bude mít za **cíl varovat** před ztrátou těchto druhů.

„Každý rok mizí tisíce rostlinných a živočišných druhů, které už nikdy nepoznáme a naše děti je už neuvidí, protože zmizely navždy. Drtivá většina zanikne z důvodů, které mají co do činění s nějakou lidskou aktivitou. Kvůli nám tisíce druhů nevzdá slávu Bohu svojí existencí, ani nám nebudou moci předat svoje poselství. Na to nemáme právo.“(33)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Jaké následky může mít úbytek či vyhynutí některého druhu? (hmyz, ptáci – zemědělství)

ZHORŠENÍ KVALITY LIDSKÉHO ŽIVOTA A SOCIÁLNÍ DEGRADACE

„K tomu přistupuje dynamika médií a digitálního světa, který, stane-li se všudypřítomný, nepodporuje rozvoj schopnosti moudře žít, hloubavě přemýšlet a velkodušně milovat. Velkým mudrcům minulosti by v tomto kontextu hrozilo, že spatří svoji moudrost, jak se dusí uprostřed rozvratného hluku informací. Vyžaduje to od nás snahu, aby tyto prostředky přispívaly k novému kulturnímu vývoji lidstva, a nikoli k úbytku jeho nejhlubšího bohatství. Pravou moudrost, plod reflexe, dialogu a velkodušného setkání mezi lidmi, nelze dosáhnout pouhou akumulací dat, která zahlcují a matou na způsob mentálního znečištění. Reálné vztahy s druhými a všechno, co s sebou přinášejí, zároveň tíhnou k tomu, aby se nahradily typem komunikace zprostředkované internetem. To umožňuje selekci či eliminaci vztahů podle naší libovůle, čímž nezřídka vzniká nový typ umělých emocí, které se váží spíše k přístrojům a obrazovkám než k lidem a k přírodě. Nynější prostředky umožňují, abychom vzájemně komunikovali, sdíleli poznatky i pocity. Nicméně, někdy nám také brání navázat přímý kontakt s úzkostí, chvěním a radostí druhého a se složitostí jeho osobní zkušenosti. Proto by neměla udivovat skutečnost, že dotěrnou nabídku těchto produktů provází hluboké a melancholické neuspokojení v meziosobních vztazích či škodlivá osamělost.“(47)

AKTIVITA:

- ✧ Připravte pro děti různé emotikony (v této části pouze hlavouny). Prohlédněte si je a napište ke každému jedním slovem, co vyjadřují. Porovnejte s ostatními, zda opravdu všichni vnímáme stejně to, co předpokládáme, že vyjadřují.

- ✧ Jak moc jste se shodovali?
- ✧ Děti se nyní rozdělí do dvojic, každý z nich bude mít k dispozici text (krátký příběh, který by měl být plný emocí a barvitých popisů.). Každé dítě ve dvojici má jiný text. Tento text vyjádří pomocí emotikonů (nejenom hlavouni, ale i různé předměty, apod.). Poté si děti ve dvojici vymění své příběhy z emotikonů a zkusí podle nich napsat příběh. Poté si dvojice porovná své vytvořené příběhy s originály. Originální příběhy můžete i zahrát jako scénku.
- ✧ Jak moc se shodovaly vaše vytvořené příběhy s originály?
- ✧ Co pro vás bylo nejtěžší? Tvorba příběhu pomocí emotikonů nebo psaní příběhu?
- ✧ Co lze vyjádřit pomocí emotikonů a co pomocí slov? V čem jsou emotikony výhodnější než slova a naopak?
- ✧ Kdy jste měli pocit, že můžete nejvíce vyjádřit své pocity? Při tvorbě příběhu z emotikonů, při psaní příběhů nebo při hraní scénky?
- ✧ Zamyslete se nad tím, v čem může být komunikace přes internet přínosem a v čem nás může omezovat?
- ✧ Zkuste si najít informace o blahoslaveném Carlovi Acutisovi, který je označován jako patron internetu či Boží influencer. V čem nás může inspirovat?
- ✧ Carlo Acutis: <https://www.youtube.com/watch?v=VRRgeqXiKYM> nebo ZDE

PLANETÁRNÍ NEROVNOST

„Lidské prostředí a životní prostředí přírody upadají společně a nebudeme moci náležitě čelit jejich zhoršování, pokud nebudeme věnovat pozornost příčinám, které souvisejí s lidským a sociálním úpadkem. Zhoršování životního prostředí i společnosti vskutku postihuje zejména ty nejslabší na této planetě: „jak obecná zkušenost řádného života, tak vědecké bádání dokazují, že nejzávažnější účinky každého narušení životního prostředí dopadají na ty nejchudší lidi.“[26] Například vyčerpání rezerv rybí fauny penalizuje zvláště ty, kteří žijí z rybářské profese a nemají ji čím nahradit, znečištění vody zasahuje zvláště ty nejchudší, kteří nemají možnost kupovat si balenou vodu, a zvýšení hladiny moře postihuje hlavně chudou pobřežní populaci, která se nemá kam odstěhovat. Dopad nynějších nerovností se projevuje také předčasnou úmrtností mnoha chudých lidí v konfliktech způsobených chybějícími zdroji a mnoha jinými problémy, jimž není dán dostatek prostoru ve světové agendě.“(48)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ „Lidské prostředí a životní prostředí přírody upadají společně.“(48) Jak této větě rozumíte?
- ✧ Jakou skupinu ve společnosti podle vás nejvíce postihuje zhoršování životního prostředí?
- ✧ Proč tomu tak je? (48)

AKTIVITA:

- ✧ Podívejte se na mapu světa a zjistěte, která část naší zeměkoule je bohatší a která chudší? (bohatý sever X chudý jih – ekologický dluh severu vůči jihu). Které země se potýkají s největší chudobou?

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudoba#/media/Soubor:Percent_of_population_living_on_less_than_\\$1.25_per_day.svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudoba#/media/Soubor:Percent_of_population_living_on_less_than_$1.25_per_day.svg)

KAPITOLA DRUHÁ

EVANGELIUM STVOŘENÍ

Ve druhé kapitole se papež František zabývá tím, co na ekologii říká Bible a židovsko-křesťanská tradice. Poukazuje na zodpovědnost člověka ve vztahu ke stvoření, věnuje se poutu mezi všemi tvory, a skutečnosti, že „životní prostředí je společné dobro, dědictví celého lidstva a zodpovědnost všech.“ (95)

MOUDROST BIBLICKÝCH PŘÍBĚHŮ

„...lidská existence se zakládá na třech těsně souvisejících a základních vztazích: k Bohu, k bližnímu a k zemi. Podle Bible byly tyto tři vitální vztahy zlomeny nejenom zvnějšku, ale také v našem nitru. Tímto zlomem je hřích. Harmonie mezi Stvořitelem, lidstvem a celým stvořením byla zničena, protože se nám zachtělo stanout na místě Božím a odmítli jsme se považovat za omezená stvoření. To znetvořilo také povahu příkazu podmanit si zemi (srov. Gn 1,28), obdělávat ji a střežit (srov. Gn 2,15). Výsledkem bylo, že původně harmonický vztah člověka k přírodě se přetvořil na konflikt (srov. Gn 3,17-19). Proto je důležité, že harmonie, kterou svatý František z Assisi prožíval se všemi tvory, byla interpretována jako uzdravení onoho zlomu.“ (66)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Přečtěte si dané citáty z Bible. K čemu nás vybízí ve vztahu k přírodě a k naší zemi?
- ✧ „*Bůh viděl všechno, co udělal, a hle – bylo to velmi dobré*“ (Gn 1,31)
- ✧ „*obdělávat a střežit*“ zahradu světa (srov. Gn 2,15)
- ✧ „*Země se nesmí prodávat natrvalo, neboť patří mně. Vy jste pro mne jen cizinci a přistěhovalci.*“ (Lv 25,23).
- ✧ „*Nebudeš jen přihlížet, když na cestě padne osel tvého bratra nebo jeho býk. Narazíš-li na své cestě na ptačí hnízdo s holátkou či vejci, na kterémkoli stromě nebo na zemi, a matka bude pečovat o holátku či vejce, nezmocníš se matky spolu s mláděty*“ (Dt 22,4.6).

„Žalmy často vybízejí člověka, aby chválil Boha Stvořitele, který „rozprostřel na vodách zemi, jeho milosrdenství trvá navěky“ (Žl 136,6). Vybízejí však ke chvále také ostatní tvory: „Chvalte ho, slunce a měsíce, chvalte ho, všechny zářící hvězdy! Chvalte ho nebesa nebes a vody, které jsou nad nebesy! Ať chválí Hospodinovo jméno, neboť on rozkázal, a byly stvořeny!“ (Žl 148,3-5). Existujeme nejenom z moci Boží, ale před Ním a s Ním. Proto se Mu klaníme.“ (72)

AKTIVITA:

- ✧ Najděte v Bibli Žalmy, které vybízejí člověka i ostatní tvory, aby chválili Boha Stvořitele.

TAJEMSTVÍ VEŠKERENSTVA

„Říci v židovsko-křesťanské tradici „stvoření“, je více než říci příroda, protože se to týká Božího plánu lásky, kde má každý tvor svoji hodnotu a svůj smysl. Příroda je často pojímána jako systém, který se analyzuje, chápe a řídí. Avšak stvoření může být chápáno pouze jako dar, který vychází z otevřené ruky Otce všech, jako realita osvícená láskou, která nás svolává ke všeobecnému společenství.“ (76)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Jak můžeme chápat pojem „stvoření“ a příroda? Je to stejné nebo v tom vnímáte nějaký rozdíl?

„Cílem cesty veškerenstva je plnost Boží, které již dosáhl zmrtnýchvstalý Kristus, osa všeobecného zraní.[53] Takto přidáváme další argument k odmítnutí jakékoli despotické a nezodpovědné vlády člověka nad ostatním stvořením. Konečným účelem ostatních tvorů nejsme my. Všichni jdou naopak s námi a skrze nás ke společnému cíli, kterým je Bůh, v transcendentní plnosti, kde vzkříšený Kristus objímá a osvěcuje všechno. Člověk obdařený inteligencí a láskou je přitahován Kristovou plností, je povolán přivést všechno tvorstvo k jeho Stvořiteli.“ (83)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Co znamená výrok v Bibli, aby si člověk „podmanil zemi“? Znamená to absolutní nadvládu nad stvořením? Vraťte se k výrokům z Bible (viz otázka v předešlé kapitole Moudrost biblických příběhů) a vyberte ten, který vám dává na tuto otázku odpověď.

POSELSTVÍ KAŽDÉHO TVORA V HARMONII VEŠKERÉHO STVOŘENÍ

„Uvědoměním si odlesku Boha ve všem, co existuje, zakouší srdce touhu klanět se Pánu za všechno tvorstvo a spolu s ním, jak to ukazuje nádherný chvalozpěv svatého Františka z Assisi.“ (87)

AKTIVITA:

- ✧ Vytvořte z různých materiálů (látky, papíry, přírodniny, modelovací hmoty, ...) vše, co chválí boha ve Chvalozpěvu stvoření sv. Františka z Asissi. Můžete se rozdělit na skupiny a každá skupina tvořit jednu oblast.

„Ať tě chválí, můj Pane, všechno, co jsi stvořil,
zvláště pak bratr slunce, neboť on je den a dává nám světlo,
je krásný a září velkým leskem, vždyť je, Nejvyšší, tvým obrazem.
Ať tě chválí, můj Pane, sestra luna a hvězdy, stvořils je na nebi jasné, vzácné a pěkné.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr vítr a vzduch i oblaka,
jasná obloha i každé počasí, kterým živiš své tvory.
Ať tě chválí, můj Pane, sestra voda, která je velmi užitečná, pokorná, vzácná a čistá.
Ať tě chválí, můj Pane, bratr oheň, kterým osvětluješ noc
a on je pěkný, příjemný, mocný a silný.“

UNIVERZÁLNÍ SPOLEČENSTVÍ

„To neznamena klást všechny živé bytosti na stejnou rovinu a odejmout člověku onu osobitou hodnotu, která v sobě zároveň zahrnuje hrozivou odpovědnost. A nezahrnuje ani zbožštění země, kterým bychom přišli o povolání spolupracovat s ní a chránit její křehkost. Takováto pojetí by ve snaze utéci od reality, která nás interpeluje, vytvářela novou nerovnováhu. Někdy lze postřehnout určitou obsesi upírat člověku jakoukoli výjimečnost a bojovat za jiné druhy, aniž bychom bránili rovnou důstojnost všech lidí. Je zajisté třeba se znepokojovat tím, že s jinými živými bytostmi je nakládáno nezodpovědně, ale měly by nás rozhořčovat především enormní nerovnosti, které existují mezi námi, protože stále tolerujeme, že někteří přisuzují větší důstojnost sobě než druhým. Nevšímáme si, že někteří se řítí do ponižující bídy bez reálných možností na zlepšení, zatímco druzí nevědí, co dělat s majetkem, který vlastní, samolibě vystavují na odiv svoji domnělou nadřazenost a nechávají za sebou takové množství odpadků, že kdyby to dělali všichni, zničilo by to planetu. Nadále fakticky připouštíme, že někteří se cítí více lidmi než druzí, jako by se narodili s většími právy.“ (90)

„Nemůže být autentický pocit vnitřního spojení s ostatními bytostmi přírody, pokud v srdci zároveň chybí něha, soucit a starost o druhé lidi.“ (91)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Myslíte si, že mají všechny živé bytosti stejnou hodnotu?

SPOLEČNÉ URČENÍ DOBER

„Věřící a nevěřící se dnes shodují v tom, že země je společným dědictvím, jehož plody mají sloužit všem. Pro věřící se to stává otázkou věrnosti Stvořiteli, protože Bůh stvořil svět pro všechny. V důsledku toho každý ekologický přístup musí zahrnovat sociální perspektivu, která bere na zřetel základní práva těch nejvíce znevýhodněných.“ (93)

„Bohatý a chudý mají rovná práva, protože „oba je učinil Pán“ (Př 22,2), „stvořil malého i velkého“ (Mdr 6,7) a „dává vycházet svému slunci pro zlé i pro dobré“ (Mt 5,45) (94)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ „Země je společným dědictvím, jehož plody mají sloužit všem“. Myslíte si, že tato věta v současném světě funguje?
- ✧ Spravujeme zemi tak, že z jejich darů mají užitek všichni lidé na zemi?
- ✧ Zkuste si položit otázku, jako biskupové Nového Zélandu: Co znamená přikázání „nezabiješ“, když „dvacet procent světové populace spotřebovává zdroje v takové míře, že okrádá chudé národy i budoucí generace o to, co potřebují k přežití?“ (95)

JEŽÍŠŮV POHLED

Ježíš si přisvojuje biblickou víru v Boha stvořitele a zdůrazňuje zásadní danost: Bůh je Otec (srov. Mt 11,25). Dialogem se svými učedníky Ježíš povzbuzoval k rozpoznání otcovského vztahu, který má Bůh ke svým tvorům a dojemným způsobem jim kladl na srdce, že každý z nich je v Jeho očích důležitý (Lk 12,6);(Mt 6,26)“ (96)

„Pán mohl vybízet druhé, aby byli pozorní ke kráse, jež je ve světě, protože On sám byl v nepřetržitém kontaktu s přírodou a věnoval jí pozornost naplněnou sympatiemi a úžasem. Když procházel končinami své země, zastavoval se, aby nazíral krásu, kterou zasel jeho Otec, a vybízeli učedníky, aby ve věcech postřehovali božské poselství: (Jan 4,35); (Mt 8,27)“ (97)

„Nový zákon k nám promlouvá nejenom o pozemském Ježíši a jeho tak konkrétním a milujícím vztahu se světem. Ukazuje Jej také vzkříšeného a oslaveného, přítomného v celém stvoření svojí všeobecnou vládou: „Bůh totiž rozhodl, aby se v něm usídlila veškerá plnost dokonalosti a že skrze něho usmíří se sebou všechno tvorstvo jak na nebi, tak na zemi tím, že jeho krví prolitou na kříži zjedná pokoj“ (Kol 1,19-20). To nás přivádí ke konci časů, až Syn odevzdá všechno Otci, takže bude „Bůh všechno ve všem“ (1 Kor 15,28). Takto se tvorstvo tohoto světa již nejeví jako pouhá přirozená realita, protože Vzkříšený ji tajemně obestírá a orientuje k údělu plnosti. Samy polní květy i ptáci, jež s úžasem nazíral svými lidskýma očima, jsou teď naplněni Jeho zářivou přítomností.“

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Najděte v Bibli tyto úryvky: Lk 12,6; Mt 6,26; Jan 4,35; Mt 13,31-32; Mt 8,27. Co vypovídají o vztahu Ježíše k této zemi?

KAPITOLA TŘETÍ

LIDSKÝ KOŘEN EKOLOGICKÉ KRIZE

Tato kapitola uvádí, že se nemůžeme zabývat jen příznaky současné situace, ale musíme se zaměřit na hlubší příčiny. Papež František se zde věnuje technologiím, které mohou být přínosem, zároveň ale dávají velkou moc těm, kdo mají v rukou ekonomickou moc a vědění. Dále upozorňuje na přílišné stavění člověka do středu, jehož důsledkem je logika „na jedno použití“. Kapitola se také věnuje práci a limitům vědeckého pokroku.

TECHNOLOGIE: KREATIVITA A MOC

„Je správné mít radost z těchto pokroků a nadchnout se pro široké možnosti, které se před námi otevírají těmito neustálými novinkami, protože „věda a technologie jsou obdivuhodným produktem lidské kreativity, která je darem Božím.“ [81] Transformace přírody za účelem využití je pro lidský rod charakteristická již jeho počátků, a technika „je výrazem úsilí lidského ducha o postupné překonávání materiálního omezení“. Technologie učinila přítrž nespočetným zlům, kterými byl člověk sužován a omezován. Nemůžeme si nevážit dosažených pokroků a neděkovat za ně, zejména v medicíně, strojírenství a komunikacích. A jak neuznat všechno to úsilí mnoha vědců a techniků, kteří vypracovali alternativy udržitelného rozvoje.“ (102)

„Správně orientovaná technověda je s to nejenom produkovat skutečně cenné věci ke zvýšení kvality lidského života, počínaje předměty domácího užití až k velkým dopravním prostředkům, mostům, budovám a veřejným prostorám. Je schopna produkovat také krásno a umožnit člověku ponořenému do materiálního světa „skočit“ do krásného prostředí. Copak lze popřít krásu letadla nebo některých mrakodrapů? Existují cenná malířská a hudební díla, která vznikla použitím nových technických nástrojů. Takto v touze po umělecké kráse a v tom, kdo tuto krásu nazírá, dochází ke skoku do jakési specificky lidské plnosti.“ (103)

„Nemůžeme však nevědět, že nukleární energie, biotechnologie, informatika, poznání našeho vlastního DNA a jiné možnosti, kterých jsme dosáhli, nám nabízejí strašlivou moc. Těm, kdo jsou držiteli těchto poznatků a ekonomické moci k jejich využití, dávají zarážející vládu nad celým lidským rodem a světem. Nikdy nemělo lidstvo samo nad sebou takovou moc a nic nezaručuje, že ji použije dobře, zejména vezme-li se do úvahy způsob, jakým ji dosud používá. Stačí připomenout atomové bomby shozené v půli 20. století, jakož i velký rozvoj technologie, kterým se chlubil nacismus, komunismus a jiné totalitní režimy při likvidaci milionů lidí, a nezapomínejme, že dnes válka disponuje nástroji ještě vražednějšími. V jakých rukou je a do jakých může přijít tato moc? Je hrozně riskantní, aby spočívala v nepatrné části lidstva.“ (104)

Faktem je, že „moderní člověk není vychován ke správnému užívání moci,“ [84] protože nezměrný rozmach technologie nebyl provázen rozvojem člověka, pokud jde o odpovědnost, hodnoty a svědomí. Každá epocha je nakloněna chabému sebepoznání svých omezení. Z tohoto důvodu je možné, že lidstvo dnes nepozoruje vážnost výzev, před nimiž stojí, „a stále roste nebezpečí, že člověk užije moci nesprávně“, jelikož „nepodléhá normám svobodného lidského rozhodování a řídí se pouze údajně nezbytnými požadavky obecného užitku a zajištění.“ (105)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Uveďte příklady, kdy nám jsou technologie a jejich vývoj k užitku. Jaké vynálezy posunuly lidstvo a kdy byly naopak zdrojem zla (parní stroj, železnice, telegraf, elektřina, automobil, letadlo, chemický průmysl, moderní medicína, informatika a v nedávné době digitální revoluce, robotika, biotechnologie a nanotechnologie X atomové bomby, zneužití technologií nacismem či jinými totalitními režimy).
- ✧ Které technické věci vám přijdou krásné? (let letadla, mrakodrapy,...)
- ✧ Jak si myslíte, že by mohli ti, co vlastní technické poznatky v oblasti nukleární energie, biotechnologie, informatiky či poznání našeho vlastního DNA zneužít svou moc?

KRIZE A KONSEKVENCE MODERNÍHO ANTROPOCENTRISMU

„Je-li ekologická krize výrazem či vnějším projevem etické, kulturní a duchovní krize novověku, nelze si namlouvat, že uzdravíme svůj vztah k přírodě a životnímu prostředí bez uzdravení všech základních lidských vztahů. Požaduje-li křesťanské myšlení pro člověka svébytnou hodnotu převyšující ostatní tvory, dává tak prostor k docenění každého lidského jedince a podněcuje tím k respektu vůči druhému. Otevřenost vůči „ty“ schopná poznat, milovat a vést dialog, je nadále obrovskou vznešeností lidské osoby. Proto není třeba kvůli adekvátnímu vztahu k přírodě umenšovat sociální dimenzi člověka, ani jeho transcendenci, jeho otevřenost božskému „Ty“. Nelze totiž prosazovat vztah k životnímu prostředí a odhlížet od vztahu k ostatním lidem a k Bohu.“ (119)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Jak může souviset uzdravení vztahu k přírodě a uzdravení vztahů mezi lidmi? Jsou tyto vzájemné vztahy propojeny a mohou se dít jeden bez druhého?
- ✧ Jak můžete uzdravovat své mezilidské vztahy ve svém prostředí? (rodina, škola, farnost). Jaká „gesta laskavosti“ můžete mezi lidmi vykonávat?

PRAKTICKÝ RELATIVISMUS

„Kultura relativismu je toutéž patologií, která nutí člověka využívat druhého a zacházet s ním jako s pouhým objektem, ukládá mu nucené práce anebo jej uvrhuje do otroctví v důsledku zadlužení. Je to tatáž logika, která vede k sexuálnímu zneužívání dětí nebo k opouštění starých lidí, kteří už nejsou užiteční. Je to také vnitřní logika těch, kdo tvrdí: nechme neviditelné síly trhu regulovat ekonomiku, protože jejich škodlivé účinky na společnost a přírodu jsou nevyhnutelné. Pokud neexistují objektivní pravdy, ani stabilní principy kromě uspokojování vlastních aspirací a bezprostředních potřeb, jaké hranice může mít obchodování s lidmi, organizovaný zločin, obchod s drogami, obchod s „krvavými diamanty“ a srstí zvířat, kterým hrozí vyhynutí? Není to tatáž relativistická logika, která ospravedlňuje získávání orgánů od chudých za účelem jejich prodeje nebo jejich využití k experimentům anebo skartaci dětí, protože nevyhovují přáním svých rodičů? Je to stejná logika „na jedno použití“, která produkuje množství odpadků jenom v důsledku nezřízené touhy konzumovat více než kolik je skutečně třeba. Nelze si tedy myslet, že politické programy či moc zákona budou stačit k odstranění jednání, které poškozují životní prostředí, protože pokud se kazí kultura a není již uznávána žádná objektivní pravda či všeobecně platné principy, budou zákony pojmány jenom jako svévolné příkazy a jako překážky, kterým je třeba se vyhýbat.“ (123)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Heslo „použij a vyhod“ se většinou vztahuje k předmětům a výrobkům „na jedno použití“. Myslíte si, že se toto heslo objevuje v našem světě i ve vztahu k člověku?
- ✧ Kdy se stane člověk pro druhé jen předmětem?
- ✧ A k jakým projevům zla to může vést? (různé podoby nadvlády, zneužívání dětí, opouštění starých lidí, zotročování, obchod s lidmi, mafie, obchod s kůží ohrožených živočichů, ...).

KAPITOLA ČTVRTÁ

INTEGRÁLNÍ EKOLOGIE

Návrh integrální ekologie je srdcem této encykliky. Papež František v ní totiž říká, že „nemůžeme považovat přírodu za něco odděleného od nás nebo jen za rámeček našeho života“ (139.) A to platí v různých oblastech: ekonomie, politiky, kultury i v každodenním životě. Pokud se totiž hovoří o životním prostředí, je potřeba mít na mysli i vztah mezi přírodou a společností. Integrální ekologie je neoddělitelná i od pojmu „společného dobra“, ve kterém je na prvním místě péče o chudé a o mezigenerační vztahy.

ENVIRONMENTÁLNÍ, EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ EKOLOGIE

„Mluvíme-li o „životním prostředí“, máme na mysli také jeden zvláštní vztah, totiž ten mezi přírodou a společností, která ji obývá. To nám brání považovat přírodu za něco od nás separovaného nebo za pouhý rámeček našeho života. Jsme v ní zahrnuti, jsme její součástí a prostupuje námi.“ (139)

„Je-li všechno ve vztahu, pak také zdravotní stav společenských institucí má důsledky pro životní prostředí a kvalitu lidského života: „Každé porušení solidarity a přátelství mezi občany škodí životnímu prostředí.“ (142)

AKTIVITA:

- ✧ Vytvořte myšlenkovou mapu, která bude obsahovat všechny oblasti celistvé ekologie. (Encyklika uvádí, že do ní patří příroda i společnost se vztahy lidskými, rodinnými, pracovními, i vztahem k sobě samému).
- ✧ Zamyslete se nad jednotlivými vztahy, co do nich patří a jak se vzájemně ovlivňují.
- ✧ Čím mohou být tyto jednotlivé vztahy narušeny a jaký vliv to má na společnost a životní prostředí?

KULTURNÍ EKOLOGIE

„Kromě přírodního dědictví existuje historické, umělecké a kulturní dědictví, které je rovněž ohroženo. Je součástí společné místní identity a základem pro vytváření obyvatelného města. Nejde o boření a stavění nových, hypoteticky více ekologických měst, kde není vždy žádoucí žít. Je třeba integrovat dějiny, kulturu a architekturu určitého místa a ochránit jeho původní identitu. Ekologie proto vyžaduje také péči o kulturní bohatství lidstva v jeho nejširším smyslu. Bezprostředněji je třeba věnovat pozornost místním kulturám ve chvíli, kdy se analyzují otázky pojící se k životnímu prostředí, a umožnit vést dialog mezi technicko-vědeckým jazykem a lidovou řečí. Kultura je tak pojímána nejenom jako pomník minulosti, ale ve svém živém, dynamickém a sdíleném smyslu, který nelze vylučovat, když se znovu promýšlí vztah lidské bytosti k životnímu prostředí.“ (143)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Co si představíte pod pojmem kulturní ekologie?
- ✧ Jak by mohlo být ohroženo historické, umělecké a kulturní dědictví jednotlivých zemí či komunit? Jak lze tato dědictví chránit? Jak o ně pečovat?

AKTIVITA:

- ✧ Zamyslete se nad tím, co vše patří do vašeho místního kulturního dědictví (jaké architektonické historické stavby máte ve vašem městě a okolí, co za slavnosti slavíte ve svém městě, ve své komunitě, jaké tradice dodržujete, používáte ve vašem městě nějaké nářečí či tradiční jídla typická pro danou oblast,...). Všechny poznatky můžete zaznamenat na papír v podobě myšlenkové mapy nebo koláže, kterou mohou tvořit i fotografie a obrázky.

EKOLOGIE VŠEDNÍHO ŽIVOTA

„Prostředí, ve kterém žijeme, ovlivňuje náš pohled na život, naše cítění i jednání. Ve svém pokoji, ve svém domě, na svém pracovišti a ve svojí čtvrti využíváme životní prostředí, abychom vyjádřili svoji identitu. Snažíme se přizpůsobit prostředí, a je-li neuspořádané, chaotické nebo nasycené viditelným a slyšitelným znečištěním, pak jsou přemírou podnětů naše snahy o rozvoj integrující a šťastné identity vystaveny zkoušce.“ (147)

„Je zjištěno, že extrémní bída, která se vyskytuje v některých prostředích zbavených harmonie, šíře a možnosti integrace, podporuje vznik nelidského jednání a manipulace lidí kriminálními organizacemi. U obyvatel velmi chudých periferií může každodenní zkušenost přechodu z davu k anonymitě, jak je běžné ve velkých městech, vyvolat dojem vykořenění, které vede k antisociálnímu jednání a násilí. Rád bych nicméně zdůraznil, že láska je silnější. Mnoho lidí je v těchto podmínkách schopno sprádat vztahy sounáležitosti a vzájemnosti, které tlačenci přetvářejí v komunitní zkušenost, prolamují stěny vlastního „já“ a překonávají bariéry egoismu. Tato zkušenost komunitní spásy je tím, co často vzbuzuje kreativní reakce při vylepšení budovy či čtvrti.“ (149)

„Je nezbytné pečovat o veřejné prostory, vyhlídky a městské opěrné body, které posilují náš smysl pro příslušnost, náš pocit zakořenění, naše „cítění se doma“ ve městě, které nás obklopuje a sjednocuje. Je důležité, aby různé části města byly dobře integrovány a obyvatelé mohli mít celkový přehled, nebyli uzavřeni do jedné čtvrti a nepřestávali obývat celé město jako svůj prostor sdílený s ostatními. Každý zásah do městské či venkovské krajiny by měl brát v úvahu, jak různé prvky daného místa formují celek, který je vnímán obyvateli jako koherentní rámec bohatý na významy. Druzí tak přestávají být cizí a lze je vnímat jako součást onoho „my“, které společně tvoříme. Z téhož důvodu je vhodné, aby jak v městském tak venkovském prostředí byly zachovány některé prostory ponechané bez neustále přetvářejících lidských zásahů.“ (151)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Co vše přispívá k tomu, že se v našem bydlišti (městě, čtvrti, vesnici) „cítíme jako doma“? (starost o vnější prostředí, ale i mezilidské vztahy se sousedy a lidmi v našem blízkém okolí)

MEZIGENERAČNÍ SPRAVEDLNOST

„Pojem obecného dobra zahrnuje také budoucí generace. Mezinárodní ekonomické krize drsně ukázaly škodlivé účinky, které s sebou nese přehlížení obecného údělu, ze kterého nemohou být vyloučeni ti, kdo přijdou po nás. Už není možné mluvit o udržitelném rozvoji bez mezigenerační solidarity. Pomyslíme-li na situaci, v níž je planeta zanechávána budoucím generací, vstoupíme do jiné logiky, totiž logiky nezištného daru, který dostáváme a sdílíme. ... Portugalští biskupové vybízeli k přijetí tohoto požadavku spravedlnosti takto: „Životní prostředí spadá do logiky přijetí. Je půjčkou, kterou každá generace přijme a musí předat té následující.“(159)

„Jaký typ světa si přejeme předat těm, kdo přijdou po nás, dětem, které vyrůstají? Tato otázka se netýká pouze izolovaného životního prostředí, protože otázku nelze klást pouze částečně. Ptáme-li se na svět, který po sobě chceme zanechat, máme na mysli především jeho všeobecné zaměření, jeho smysl, jeho hodnoty.“(160)

AKTIVITA:

- ✧ Vytvořte si společně z tenkého materiálu model zeměkoule. Můžete k tomu využít tenký papír, nafukovací míček polepený papírem, bílé papírové stínidlo... Zhotovte si ve třídě (nebo venku) překážkovou dráhu (různé podlézání, přecházení, přelézání,...).
- ✧ Každý chvíli ponese mezi překážkami vytvořenou zeměkouli, kterou předá dalšímu. Postupně by se v jejím nesení měli vystřídat všichni. Cílem je přenést společně zeměkouli od začátku až do konce překážkové dráhy, tak aby se nezničila.
- ✧ (Aktivita má vyjadřovat úkol, který máme – starat se o svěřený dar (zemi – životní prostředí), tak abychom jej mohli předat dalším generacím. „Země, kterou jsme dostali, patří také těm, kdo přijdou po nás. Je půjčkou, kterou každá generace přijme a musí předat té následující.“). Jednotliví členové skupiny představují jednotlivé generace, kterým předáváme svěřený dar. Překážky mohou být symbolické problémy, které jako lidstvo v oblasti životního prostředí řešíme. Všechny tyto aspekty můžeme zahrnout do závěrečné diskuze, ze které by měla, krom jiného, vyplynout důležitost každého člena týmu a vzájemné spolupráce.

„Nestačí tedy říci, že musíme myslet na budoucí generace. Je třeba si uvědomit, že ve hře je důstojnost nás samotných. Jsme první, kteří mají zájem na předání obyvatelné planety lidstvu, které přijde po nás. Je to drama pro nás samotné, protože nás staví před smysl našeho přebývání na této zemi.“ (160)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Jaký typ světa si přejeme předat těm, kdo přijdou po nás? S jakým cílem jsme na tomto světě? Proč jsme se narodili? Proč pracujeme a bojujeme? Proč nás tato země potřebuje?“

KAPITOLA PÁTÁ

NĚKTERÉ LINIE SMĚŘOVÁNÍ A JEDNÁNÍ

Pátá kapitola se zaměřuje na to, co můžeme a máme dělat. Podle papeže Františka nestačí analýzy, ale také návrhy k dialogu i aktivitám, které zapojí každého z nás i mezinárodní politiku. V kapitole jsou uvedeny také některé světové summity, které se problematikou životního prostředí zabývaly. Papež František se však nebojí vyslovit i kritiku na některé mezinárodní postupy. Podle něj je potřebná dohoda na spravování globálních problémů bez ohledu na finanční kalkulace.

„Za zmínku stojí summit o Zemi pořádaný v Rio de Janeiro roku 1992. Bylo zde řečeno, že „lidské bytosti stojí v ohnisku zájmu o trvale udržitelný rozvoj“. [126] Prohlášení převzalo několik bodů Stockholmské deklarace (1972), která mimo jiné ustanovila mezinárodní spolupráci v péči o ekosystém celé Země, povinnost nést její ekonomické náklady pro ty, kdo znečišťují, a povinnost zvažovat ekologický dopad každého díla či projektu. Dalo si za cíl stabilizovat koncentraci skleníkových plynů v atmosféře a zvrátit tak tendenci globálního oteplování. Vypracovalo také agendu akčního programu, konvenci o biologické diverzitě a stanovilo principy ve věci lesního porostu. Třebaže tento summit byl ve svojí době skutečně nový a prorocký, dohody byly uskutečňovány minimálně, protože nebyly zřízeny adekvátní kontrolní mechanismy, které by periodicky ověřovaly a sankcionovaly jejich nedodržování. Deklarované principy nadále vyžadují účinnou a okamžitou realizaci.“ (167)

„Mezi pozitivními zkušenosti lze zmínit například Basilejskou úmluvu o kontrole pohybu nebezpečných odpadů zavádějící systém ohlašování, závazné limity a kontroly, jakož i závaznou Úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými rostlinnými a živočišnými druhy stanovující rovněž kontrolu jejího dodržování. Díky Vídeňské úmluvě na ochranu ozónové vrstvy a její aktualizace Montrealským protokolem a jeho opatřeními vstoupil problém oslabení této atmosférické vrstvy do fáze svého řešení.“ (168)

„Co se týká péče o biologickou diverzitu a desertifikace, byly pokroky mnohem menší. Pokud jde o klimatické změny, jsou žalostně skrovné. Snížení emisí skleníkových plynů vyžaduje poctivost, odvahu a odpovědnost zejména těch nejmocnějších zemí, které nejvíce znečišťují. Konference OSN o udržitelném rozvoji nazvaná Rio+20 (Rio de Janeiro 2012) vydala obsáhlou a neúčinnou závěrečnou deklaraci. Mezinárodní dohody nemohou výrazně uspět kvůli postojům zemí, které privilegují vlastní národní zájmy před obecným dobrem. Ti kdo ponесou důsledky, které se pokoušíme skrývat, připomenou tento nedostatek svědomí a odpovědnosti. Během sepsování této encykliky nabyla tato debata obzvláštní intenzity. My věřící nemůžeme neprosit Boha za kladný posun nynějších diskusí tak, aby budoucí generace nenesly důsledky nerozvážného zdráhání.“ (169)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Co můžeme a máme dělat v ochraně životního prostředí?
- ✧ Víte, jakým způsobem se řeší tato problematika na světové úrovni? Znáte nějaké summity, které se problémy životního prostředí zabývaly?
- ✧ Do jaké míry se podle vás naši politici zabývají ochranou životního prostředí? Lze na ně v tomto směru ze strany občanů apelovat? Jakými cestami?

KAPITOLA ŠESTÁ

EKOLOGICKÁ VÝCHOVA A SPIRITUALITA

Poslední kapitola encykliky vyzývá k ekologickému obrácení a to skrze výchovu a formaci. Tato výchova se pak podle papeže Františka týká nejen školy, ale i rodiny, sdělovacích prostředků a katecheze. Výchozím bodem této výchovy je „zacílení na jiný životní styl“, který „povzbuzuje k prorockému a kontemplativnímu životnímu stylu, schopnému hluboce se radovat a nebýt posedlí konzumem“.

ZACÍLIT K JINÉMU ŽIVOTNÍMU STYLU

„Od chvíle, kdy trh tíhne k vytváření nutkavého konzumistického mechanismu zajišťujícího odbyt svým produktům, jsou lidé strháváni do víru zbytečného nakupování a utrácení. Obsesní konzumismus je subjektivním odrazem technicko-ekonomického paradigmatu. ... Toto paradigma namlouvá všem, že jsou svobodní, dokud si uchovají domnělou svobodu konzumovat, ačkoli ve skutečnosti mají svobodu ti, kdo tvoří onu menšinu, která drží ekonomickou a finanční moc. V tomto zmatku nenalezlo postmoderní lidstvo nové porozumění sobě samému, aby se mohlo zorientovat, a prožívá tento nedostatek identity s úzkostí. Máme příliš mnoho prostředků k nemnohým a pokřiveným cílům.“ (202)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Co si představujete pod pojmem konzumismus či konzumní společnost? Co vše nás v tomto směru ovlivňuje?
- ✧ Myslíte si, že toto konzumní chování vede ke svobodě?
- ✧ Co vede lidi k tomu, že v konzumismu spatřují svobodu? Souhlasíte s myšlenkou papeže Františka, že tato svoboda není skutečná?
- ✧ K čemu vede přílišné nakupování a shromažďování věcí?
- ✧ Jak v tomto směru vnímáte větu: „vyjít ze sebe k druhému“. (208)

AKTIVITA:

- ✧ Vytvořte plakát nebo koláž, která bude vyjadřovat tento citát:
„Čím více se vyprazdňuje srdce člověka, tím více potřebuje kupovat, vlastnit a konzumovat věci.“ (204)
- ✧ Můžete využít různé obrázky z letáků, reklamy, hesla, titulky, vlastní kresbu, atd.

VOYCHOVÁVAT KE SMLOUVĚ MEZI LIDSTVEM A ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM

„Vědomí závažnosti kulturní a ekologické krize musí být tlumočeno do nových návyků. Mnozí vědí, že nynější pokrok a jednoduché hromadění předmětů či potěch nedovede dát smysl a radost lidskému srdci, ale nejsou schopni zřeknout se toho, co jim trh nabízí. V zemích, které by měly vyvolat největší změny konzumních návyků, mají mladí lidé novou ekologickou vnímavost, jsou velkodušní a někteří z nich obdivuhodně bojují za ochranu životního prostředí. Vyrostli však v kontextu vysoké spotřeby a blahobytu, což ztěžuje zraní jiných návyků. Proto stojíme před výzvou k výchově.

„Aby se člověk, kterému ekonomické podmínky umožňují spotřebovat a utrácet více, raději **více oblékl, než zapnul topení**, předpokládá, že si osvojil určité přesvědčení a cítění, které je příznivé k péči o životní prostředí. Je velmi šlechetné přijmout za své péči o stvoření malými každodenními skutky a je obdivuhodné, je-li výchova schopna je motivovat tak, že jim propůjčí formu životního stylu. Výchova k environmentální odpovědnosti může povzbudit různá jednání, která mají přímý a zásadní dopad na péči o životní prostředí např. **méně používat plastické hmoty a papír, snížit spotřebu vody, třídít odpad, vařit v množství, které lze rozumně spotřebovat, zacházet pečlivě s ostatními živými tvory, používat veřejnou dopravu anebo užívat vlastní automobil spolu s ostatními lidmi, sázet stromy, zhaset zbytečná světla apod.** To všechno je součástí velkodušné a důstojné kreativity, která umožňuje, aby z člověka vycházelo ven to nejlepší. **Opětovné použití nějaké věci namísto jejího okamžitého zahození může na základě hlubokých motivací být skutkem lásky, který vyjadřuje naši důstojnost.**“(211)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Jakých výrobků, vymožeností či potěch, které tato doba přináší, byste byli ochotni se zříci?

„Netřeba si myslet, že toto úsilí nezmění svět. Tyto skutky šíří dobro ve společnosti, která vždy přináší plody přesahující to, co lze konstatovat, protože vyvolávají v lůně této země dobro, které má tendenci se stále a někdy neviditelně šířit. Toto jednání nám navíc vrací smysl naší důstojnosti, vede nás k větší existenciální hloubce, umožňuje nám zakusit, že stojí za to přicházet na tento svět.“(212)

AKTIVITA:

- ✧ Osobní proměna – zamyslete se každý sám za sebe, jak byste mohli změnit své chování tak, abyste se aktivně podíleli na ochraně životního prostředí a aby nezůstalo jen u norem a obecných poznatků. Návrhy, jak na to, můžete diskutovat společně ve skupině a každý za sebe si pak napsat, jaké aktivity jste reálně schopni dělat. (např. tučně zvýrazněné návrhy v textu výše)
- ✧ Souhlasíte s papežem Františkem, že tyto drobné činnosti mají smysl a že naše úsilí může změnit svět?

EKOLOGICKÁ KONVERZE

„Velké bohatství křesťanské spirituality, zrozené během dvaceti století z osobních a komunitních zkušeností, představuje velkolepý přínos ke snaze o obnovu lidstva. Rád bych nabídnul křesťanům některé linie ekologické spirituality, které se rodí z přesvědčení naší víry, protože to, čemu nás učí evangelium, má důsledky v našem způsobu myšlení, cítění a životě. Nejde ani tak o mluvení o idejích, jako spíše o motivace, které plynou ze spirituality, aby živily naše nadšení pro péči o svět. Nebude totiž možné zasadit se o velké věci pouze naukou, bez mystiky, která nás oživuje, bez „vnitřní hybné síly, která podněcuje, motivuje, povzbuzuje a dává smysl osobnímu i společnému konání.“ Musíme uznat, že ne vždycky jsme se my křesťané ujímali bohatství, jímž Bůh obdaroval církev, a rozmnožovali jej. Spiritualita v církvi není odtržena od těla, ani od přirozenosti nebo jiných skutečností tohoto světa, ale spíše žije s nimi a v nich, sjednocena se vším, co nás obklopuje.“ (216)

„Tato konverze obnáší různé související postoje, které aktivují velkodušnou a jemnocitnou péči. V první řadě s sebou dané obrácení nese vděčnost a pocit nezaslouženosti, to znamená uznání, že svět je dar obdržený z Otcovy lásky. Důsledkem toho je ochota k nezištnému odříkání a k velkodušným činům, i když je nikdo nevidí anebo je neuznává: „Ať neví tvoje levice, co dělá tvoje pravice (...) a Otec, který vidí i to, co je skryté, ti odplatí“ (Mt 6,3-4). Zahrnuje také laskavé vědomí toho, že nejsme separováni od ostatních tvorů, ale že s ostatními bytostmi světa tvoříme nádherné všeobecné společenství. Věřící nazírá svět nikoli zvnějšku, ale zevnitř, přičemž uznává vazby, jimiž jej Otec spojil se všemi bytostmi. Kromě toho růstem zvláštních schopností, které každému věřícímu daroval Bůh, jej ekologická konverze vede k rozvíjení kreativity a nadšení, aby vyřešil dramata světa a „přinášel sám sebe v oběť živou, svatou a Bohu milou“ (Řím 12,1). Neinterpretuje výjimečnost svého postavení v tvorstvu jako důvod osobní slávy nebo nezodpovědné nadvlády, ale jako výjimečnou schopnost, která ukládá člověku vážnou odpovědnost plynoucí z jeho víry.“(220)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Křesťanský život v sobě zahrnuje povolání střežit Boží dílo. Jak si toto „střežení“ představujete?
- ✧ Zamyslete se nad výzvami papeže Františka k ekologické konverzi, která plyne z naší víry:
 - uznání, že svět je dar obdržený z Otcovy lásky
 - ochota k nezištnému odříkání a k velkodušným činům, i když je nikdo nevidí anebo je neuznává
 - laskavé vědomí toho, že nejsme separováni od ostatních tvorů, ale že s ostatními bytostmi světa tvoříme nádherné všeobecné společenství
 - věřící nazírá svět nikoli zvnějšku, ale zevnitř, přičemž uznává vazby, jimiž jej Otec spojil se všemi bytostmi
- ✧ Co tyto výzvy znamenají pro vás osobně a vaší komunitu? Jak je můžete převést do svých vlastních životů a konkrétních činů?

RADOST A POKOJ

„Křesťanská spiritualita nabízí alternativní pojmání kvality života a povzbuzuje k prorockému a kontemplativnímu životnímu stylu, schopnému hluboce se radovat a nebýt posedlí konzumem. Důležité je přijmout starodávné ponaučení vyskytující se v různých náboženských tradicích a také v Bibli. Jde o přesvědčení, že „méně je více“. Neustálé hromadění možností konzumace rozptyluje srdce a brání v doceňování každé věci a každé chvíle. Stanout naopak v přítomnosti každé a jakkoli nepatrné reality nám naproti tomu otevírá mnohem více možností chápat a osobně se realizovat. Křesťanská spiritualita navrhuje růst ve střídmosti a schopnost těšit se málem. Je návratem k jednoduchosti a umožňuje nám pozastavovat se a vychutnávat nepatrné věci, děkovat za možnosti, které nám skýtá život bez lpění na tom, co máme, a bez smutku nad tím, co nemáme. Je proto třeba unikat dynamice nadvlády a pouhé akumulaci potěšení.“ (222)

AKTIVITA:

- ✧ Co může ve vašem životě znamenat ono pravidlo „méně je více“? K čemu vede neustálé hromadění? A co naopak přináší střídmost a schopnost těšit se málem?

„Střídmost žitá svobodně a vědomě je osvobozující. Není méně živá, není méně intenzivní, ale zcela naopak. Více vychutnávají a lépe prožívají každý okamžik ti, kdo se přestanou všude a vždycky pít po něčem, co nemají, avšak cení si každého člověka a každé věci, učí se důvěrně se seznamovat s těmi nejjednoduššími skutečnostmi a dovedou se jimi těšit. Takto dokáží omezovat neuspokojené potřeby a umenšovat únavu a úzkost. Je možné potřebovat málo a žít hodně, zejména jsme-li schopni dávat prostor jiným potěšením a nacházet uspokojení v bratrských setkáních, ve službě, zužitkováním vlastních charismat, v hudbě a umění, v kontaktu s přírodou, v modlitbě. Štěstí vyžaduje umění omezovat určité potřeby, které nás otupují, a zůstat tak přístupným rozmanitým možnostem, které život nabízí.“ (223)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Jak vnímáte tuto větu: „Střídmost žitá svobodně a vědomě je osvobozující.“
- ✧ Co pro vás znamená „potřebovat málo a žít hodně“?
- ✧ V jakých jiných věcech či potěšeních, které život nabízí, můžeme nacházet radost?

„Na druhé straně v žádném člověku nemůže uzrát šťastná střídmost, pokud není smířen sám se sebou. A součástí adekvátního porozumění spiritualitě je rozšíření našeho chápání míru, který je mnohem víc než absencí války. Vnitřní pokoj lidí se velice pojí k péči o ekologii a obecné dobro, protože je-li prožívána autenticky, odráží se ve vyrovnaném životním stylu, ke kterému se pojí schopnost úžasu vedoucímu na hlubinu života. Příroda je plná slov lásky, ale jak jim naslouchat, jsme-li uprostřed neustálého lomu, stálé a úzkostné roztěkanosti nebo kultu zdání? Mnozí lidé zakoušejí hlubokou nerovnováhu, která je nutí dělat věci maximálně rychle, aby měli pocit zaneprázdněnosti, v nepřetržitém spěchu, který je vede k tomu, že převrátí všechno, co je kolem nich. To má dopad na způsob, jakým zacházíme s životním prostředím. Integrální ekologie vyžaduje, abychom věnovali trochu času na obnovu klidné harmonie se stvořením, na zamyšlení o svém životním stylu a svých ideálech, na rozjímání o Stvořiteli, který žije mezi námi a v tom, co nás obklopuje, a jehož přítomnost „nemá být konstruována, nýbrž objevována a odhalována.“ (225)

AKTIVITA:

- ✧ Po dobu jednoho týdne si vyhradte každý den krátký čas (10 – 15 minut) na rozjímání nad sebou samým, nad svým životním stylem a nad svými ideály. Mohou vám pomoci slova papeže Františka viz článek 225.

„Mluvíme o postoji srdce, které všechno prožívá s klidnou pozorností, dovede plně před někým stanout, aniž by přemýšlelo o tom, co bude pak, odevzdává se každé chvíli jako božskému daru, který je třeba žít v plnosti. Ježíš nás učil tomuto postoji, když vybízel, abychom hleděli na polní lilie a nebeské ptactvo anebo když „pohlédl s láskou“ (Mk 10,21) na hledajícího člověka. On jistě dovedl být plně přítomen u každého člověka a každého tvora, a tak nám ukázal cestu k překonání chorobné úzkosti, která nás činí povrchními, agresivními a bezuzdnými konzumenty.“ (226)

„Výrazem tohoto postoje je zastavení a poděkování Bohu před jídlem a po jídle. Navrhuji věřícím, aby obnovili tento cenný zvyk a hluboce jej prožívali. Tato chvíle dobrořečení, byť velmi krátká, nám připomíná naši životní závislost na Bohu, upevňuje v nás smysl pro vděčnost za dary stvoření, je projevem vděčnosti těm, kdo svojí prací tato dobra poskytují, a posiluje solidaritu s těmi nejpotřebnějšími.“ (227)

AKTIVITA:

- ✧ Zamyslete se nad tím, co ve svém okolí přehlídíte, k čemu se možná stavíte povrchně a jak tuto nevšímavost změnit na klidnou pozornost a plnou přítomnost u každého člověka a tvora, jak o tom hovoří papež František v článku 226 (viz výše).
- ✧ Zastavte se před každým jídlem i po něm a poděkujte Bohu. Obnovte tento zvyk i s hlubokým prožitkem, tak jak k tomu vybízí papež František v článku 227 (viz výše).

OBČANSKÁ A POLITICKÁ LÁSKA

„Péče o přírodu je součástí životního stylu, který zahrnuje schopnost žít spolu a společně. Ježíš nám připomněl, že Bůh je náš společný Otec, který z nás činí bratry. Bratrská láska může být jedině nezištná, nikdy nemůže být odměnou za to, co uskutečnil druhý, ani závdavkem toho, co doufáme, že učiní. Proto je možné milovat i nepřátele. Tatáž nezištnost nás vede, abychom milovali a přijímali vítr, slunce či mraky, třebaže nepodléhají naší kontrole. Proto můžeme mluvit o všeobecném bratrství.“ (228)

„Příklad svaté Terezie z Lisieux nás vybízí, abychom praktikovali malou cestu lásky, neztráceli příležitost k laskavému slovu, úsměvu, jakémukoli malému gestu zasévajícímu pokoj a přátelství. Integrální ekologie je tvořena také jednoduchými každodenními gesty, jimiž lámeme logiku násilí, vykořisťování, egoismu. Svět vyhroceného konzumu je zároveň světem špatného zacházení s životem v každé jeho formě.“ (230)

AKTIVITA:

- ✧ Zamyslete se nad tím, co patří mezi gesta, která zasévají pokoj a lásku. Svatá Terezie z Lisieux nás vybízí, abychom praktikovali malou cestu lásky, neztráceli příležitost k laskavému slovu, úsměvu, jakémukoli malému gestu zasévajícímu pokoj a přátelství.
- ✧ Namalujte si na papír každý sám za sebe tuto cestu lásky. Napište si na ní ona malá gesta lásky a přátelství, v čem chcete být dobří a poctiví. Tyto jednotlivé cesty pak můžete spojit do jedné společné a vytvořit tak jednotný obraz, který bude vyjadřovat „schopnost žít spolu a společně“, jak o tom píše papež František, který také dodává: „Ježíš nám připomněl, že Bůh je náš společný Otec, který z nás činí bratry.“ (viz výše)... „Láska, plná malých gest vzájemné péče, je také občanská a politická a projevuje se všemi činy, které se snaží vytvářet lepší svět. Láska ke společnosti a zasazení o obecné dobro jsou význačnou formou dobročinné lásky, která se týká nejenom vztahů mezi jednotlivci, ale také „společenských, ekonomických a politických makrovztahů.“

„Ne všichni jsou povoláni pracovat přímo v politice, ale v lůně společnosti vzkvétají rozmanitá sdružení, která se zapojují ve prospěch obecného dobra, brání přirozené a městské životní prostředí. Starají se například o veřejné místo (budovu, fontánu, opuštěný památník, krajinu, náměstí), aby chránili, ozdravili, zlepšili či ozdobili něco, co je všech. Kolem nich se rozvíjejí nebo obnovují svazky a vzniká nové místní sociální tkanivo. Takto se komunita osvobozuje od konzumistické lhostejnosti. Znamená to také kultivovat společnou identitu a historii, která se uchovává a předává. Takto se pečuje o svět a kvalitu života nejchudších se smyslem pro solidaritu, který je současně vědomím toho, že obýváme společný dům, který nám svěřil Bůh. Tyto komunitní činy vyjadřující obdarovávající lásku se mohou proměnit v intenzivní duchovní zkušenosti.“ (232)

AKTIVITA:

- ✧ Najděte místo ve své farnosti, ve svém okolí, které byste mohli společně zvelebit. I touto cestou se můžete zapojit do konání obecného dobra. Pečujeme tak „o svět a kvalitu života nejchudších se smyslem pro solidaritu, který je současně vědomím toho, že obýváme společný dům, který nám svěřil Bůh.“ (viz výše)

SVÁTOSTNÁ ZNAMENÍ A SVÁTEČNÍ ODPOČINEK

„Svatý Jan od Kříže učil, že vše dobré, co je ve věcech a ve zkušenostech světa „je v Bohu vynikajícím způsobem a v nekonečné míře, nebo, abychom to lépe vyjádřili, každou z těchto velikých věcí, o nichž se zde hovoří, je Bůh.“[161] Ne proto, že omezené věci světa jsou skutečně božské, nýbrž proto, že mystik zakouší vnitřní pouto mezi Bohem a všemi bytostmi, a tak „cítí, že Bůh je všemi věcmi.“[162] Když obdivuje velikost hor, nemůže je oddělit od Boha a vnímá, že tento vnitřní obdiv, který prožívá, musí být uschován v Bohu: „Hory jsou vysoké, četné, široké, krásné, půvabné, kvetoucí a vonící. Těmito horami je pro mne můj Milovaný. Lesní osamělá údolí jsou klidná, líbezná, svěží, stinná, plná sladkých vod, a v rozmanitosti svého stromoví, a ve sladkém zpěvu ptáků působí nesmírné osvěžení a rozkoš pro smysl, poskytují občerstvení a odpočinek ve své samotě a mlčení. Těmito údolími je pro mne můj Milovaný.“ (234)

AKTIVITA:

- ✧ Prohlédněte si obrázky či fotografie krajiny nebo si vzpomeňte na místo v přírodě, které máte rádi. Zkuste se na tyto obrazy krajiny podívat pohledem, o kterém mluví papež František v článku 234 (viz výše). Aktivitu můžete pojmout i tak, že se společně vydáte do přírody a budete ji vnímat všemi smysly (vidět, naslouchat, cítit...).

„Svátosti jsou privilegovaným způsobem, kterým Bůh přijímá přírodu a přetváří ji na prostředek sdílení nadpřirozeného života. Prostřednictvím kultu jsme zváni obejmout svět na jiné rovině. Voda, olej, oheň a barvy jsou přijímány s veškerou jejich symbolickou silou a přivtěleny do chvály. Žehnající ruka je nástrojem Boží lásky a odrazem blízkosti Krista, který nás přišel doprovázet na životní pouti. Voda stékající po těle křtěného dítěte je znamením nového života. Neutíkáme ze světa, ani nepopíráme přírodu, chceme-li se setkat s Bohem. Lze to vnímat zvláště ve východní křesťanské spiritualitě: „Krása, což je na Východě jedno z nejužívanějších pojmenování božské harmonie a modelu proměněného lidství, se vyskytuje všude: ve tvarech chrámu, ve zvucích, barvách, světlech a vůních.“[164] V křesťanské zkušenosti nacházejí všechna stvoření materiálního světa svůj pravý smysl ve Vtěleném Slovu, protože Syn Boží ve své osobě přijal hmotný svět, do něhož vložil zárodek definitivní transformace: „Křesťanství neodmítá hmotu a tělesnost. Naopak ji plně doceňuje v liturgickém úkonu, kterým lidské tělo projevuje svoji niternou povahu chrámu Ducha a sjednocuje se s Pánem Ježíšem, neboť také On se stal tělem pro spásu světa.“ (235)

OTÁZKY K DISKUZÍ

- ✧ Zaměřte se nyní společně na svátosti a zamyslete se nad nimi z tohoto pohledu:

„Svátosti jsou privilegovaným způsobem, kterým Bůh přijímá přírodu a přetváří ji na prostředek sdílení nadpřirozeného života. Prostřednictvím kultu jsme zváni obejmout svět na jiné rovině. Voda, olej, oheň a barvy jsou přijímány s veškerou jejich symbolickou silou a přivtěleny do chvály.“
- ✧ V jakých svátostech jsou využívány dary přírody – voda, olej, oheň, a další?

„V eucharistii dochází stvoření svého největšího povýšení. Milost, která směřuje ke smyslové manifestaci, dochází podivuhodného výrazu, když se sám Bůh, který se stal člověkem, dává za pokrm svému tvorů. Pán chtěl na vrcholu mystéria Vtělení dosáhnout naší intimity kouskem hmoty. Nikoli shůry, ale zevnitř, abychom se s Ním mohli setkávat v našem světě. V eucharistii je již uskutečněna plnost, je to živý střed veškerenstva, překypující střed lásky a nevyčerpatelného života. Sjednocen se Vtěleným Synem přítomným v eucharistii děkuje celý kosmos Bohu. Eucharistie je totiž sama o sobě kosmickou láskou: „Ano, kosmickou! I když je totiž eucharistie vysluhována na malém oltáři venkovského kostelíku, je vysluhována v jistém slova smyslu na oltáři světa.“[166] Eucharistie spojuje nebe a zemi, objímá a proniká celé stvoření. Svět, který vyšel z rukou Boha, se k Němu vrací s radostí a plnou adorací: v eucharistickém chlebu „stvoření směřuje ke zbožštění, k posvátné svatbě, ke sjednocení se samotným Stvořitelem.“ Proto je eucharistie také zdrojem světla a motivací našich starostí o stvoření, usměrňuje nás, abychom opatrovali celé stvoření.“ (236)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Zamyslete se nad eucharistií z pohledu, který nabízí papež František (viz výše)

„V neděli má účast na eucharistii zvláštní význam. Tento den, tak jako hebrejská sobota, je den ozdravení vztahů člověka s Bohem, se sebou samým, s druhými a se světem. Neděle je den Vzkříšení, „první den“ nového stvoření, jeho prvotinou je Pánovo vzkříšené lidství, záruka konečné proměny celé stvořené reality. Kromě toho hlásá tento den „věčné odpočinutí člověka v Bohu.“[168] Křesťanská spiritualita tak integruje hodnotu odpočinku a svátku. Člověk tíhne k tomu, že kontemplativní odpočinek převádí na oblast toho, co je neplodné a zbytečné, a zapomíná, že tím odnímá vykonávanému dílu to nejdůležitější: jeho smysl. Jsme povoláni zahrnout do svojí činnosti receptivní a nezištnou dimenzi, která se liší od obyčejné nečinnosti. Jde o jiný způsob jednání, který je součástí naší podstaty. Lidská činnost je tak chráněna nejenom před vyprázdněným aktivismem, ale také před bezuzdnou chtivostí a izolací svědomí, což vede k vyhledávání výlučně osobního prospěchu. Zákon týdenního odpočinku ukládal zřeknutí se práce sedmého dne, „aby si odpočinul tvůj býk i tvůj osel. A osvěží se syn tvé služebnice i přistěhovalec“ (Ex 23,12). Odpočinek je rozšířením pohledu a umožňuje opětovné uznání práv druhých. Den odpočinku, jehož středem je eucharistie, takto svým světlem ozařuje celý týden a povzbuzuje nás, abychom si osvojili péči o přírodu a chudé.“(237)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Podívejte se na neděli a slavení eucharistie v neděli z pohledu daného textu (viz výše)

Trojice a vztahy mezi tvory

„Otec je posledním zdrojem všeho, milující a komunikativní základ všeho, co existuje. Syn, který Jej odráží a skrze něhož je všechno stvořeno, se spojil s touto zemí, když nabyl podoby v Mariině lůně. Duch, nekonečné pouto lásky, je vnitřně přítomen v srdci veškerenstva, oživuje a podněcuje nové cesty. Svět byl stvořen třemi Osobami jako jediný božský princip, ale každá z nich uskutečňuje toto společné dílo podle vlastní osobní identity. Proto „když s úžasem nazíráme veškerenstvo v jeho velikosti a kráse, musíme chválit celou Trojici.“ (238)

„Víra v jediného Boha, který je trojičním společenstvím, přivádí křesťany k myšlence, že veškerá skutečnost má v sobě trojiční stopu. Svätý Bonaventura dospěl k tvrzení, že člověk před prvotním hříchem mohl objevovat, jak každé stvoření „dovzdávkuje, že Bůh je Trojí“. Odraz Trojice mohl člověk rozpoznat v přírodě, „poněvadž ani ona kniha, ani jeho oko nebyly dosud zkaleny“. Tento svätý františkán nás učí, že každý tvor v sobě nosí vlastní trojiční strukturu, která je tak skutečná, že by mohla být bezděčně nazírána, pokud by pohled lidské bytosti nebyl omezený, zatemněný a slabý. Tak před nás staví výzvu pokusit se vykládat skutečnost trojičním klíčem.“ (239)

„Božské Osoby jsou subsistující vztahy a svět stvořený podle božského modelu je osnova vztahů. Každé stvoření směřuje k Bohu, a každé živé bytosti je vlastní směřovat k něčemu jinému, takže v lůně veškerenstva můžeme potkat bezpočet stálých a tajemně propojených vztahů. To nás vybízí nejenom k úžasu nad rozmanitými pouty, které existují mezi tvory, ale vede nás také k objevení klíče k vlastní realizaci. Člověk totiž tím více roste, zraje a posvěcuje se, čím více navazuje vztahy a vychází ze sebe, aby žil ve společenství s Bohem, s druhými a se všemi tvory. Tak přijme do svojí existence onen trojiční dynamismus, který do něho vtiskl Bůh na počátku jeho stvoření. Všechno je spojeno a to nás zve k dozrávání ve spiritualitě globální solidarity, která plyne z tajemství Trojice.“ (240)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Zamyslete se nad tím, kde v přírodě můžeme rozpoznat odraz Trojice?
- ✧ Jak lze přijmout do svého života „trojiční dynamismus“, o kterém hovoří v článku 240 papež František (viz výše)?

KRÁLOVNA VEŠKERÉHO STVOŘENÍ

„Maria, matka pečující o Ježíše, pečuje nyní se zanícením a s mateřským bolem o tento raněný svět. S probodeným srdcem plakala nad Ježíšovou smrtí a nyní má soucit s utrpením křížovaných chudých a tvorů tohoto světa vyhlazených lidskou mocí. Zcela proměněná žije s Ježíšem a všechna stvoření opěvují její krásu. Je ženou, „oděnou sluncem, s měsícem pod nohama a s korunou z dvanácti hvězd kolem hlavy“ (Zj 12,1). Nanebevzatá je Matkou a Královnou veškerého stvoření. V jejím oslaveném těle spolu se vzkříšeným Kristem dosáhla část tvorstva naprostou plnost svojí krásy. Ve svém srdci nejen „uchovává“ (Lk 2,19.51) celý Ježíšův život, ale nyní také chápe smysl všech věcí. Proto ji můžeme prosit, aby nám pomáhala dívat se na svět moudřejšíma očima.“ (241)

„Spolu s ní vystupuje ve svaté nazaretské rodině postava sv. Josefa, který opatroval a chránil Marii i Ježíše svojí prací a velkorysou přítomností, vytrhnul je z násilí nespravedlivých a přivedl do Egypta. V evangeliu se objevuje jako spravedlivý muž, pracující a silný. Z jeho postavy však vyzařuje také velká něha, která není vlastní slabochovi, nýbrž tomu, kdo je opravdu silný a pozorný k realitě, aby miloval a sloužil. Proto byl prohlášen za ochránce všeobecné církve. Také on nás může učit péči a motivovat nás, abychom velkodušně a s jemnocitem pracovali na ochraně světa, který nám svěřil Bůh.“ (242)

AKTIVITA:

- ✧ Zamyslete se nad postavami Svaté rodiny – nad Marií a Josefem. K čemu nás jejich životy a skutky mohou vést ve vztahu k ochraně světa, který nám svěřil Bůh? Pomoci vám mohou tyto nedokončené věty, pokuste se je dokončit z pohledu tohoto světa – přírody a potřebných.
- ✧ Marie:
 - Maria, matka pečující o Ježíše, ...
(pečuje nyní se zanícením a s mateřským bolem o tento raněný svět.)
 - S probodeným srdcem plakala nad Ježíšovou smrtí ...
(a nyní má soucit s utrpením křížovaných chudých a tvorů tohoto světa vyhlazených lidskou mocí.)
 - Ve svém srdci nejen uchovává celý Ježíšův život, ale nyní také chápe smysl všech věcí. Proto ji můžeme prosit, ...
(aby nám pomáhala dívat se na svět moudřejšíma očima.)
- ✧ Josef:
 - Opatroval a chránil Marii i Ježíše svojí prací a velkorysou přítomností, vytrhnul je z násilí nespravedlivých a přivedl do Egypta ...
 - V evangeliu se objevuje jako spravedlivý muž, pracující a silný. Z jeho postavy však vyzařuje také velká něha, která není vlastní slabochovi, nýbrž tomu, kdo je opravdu silný a pozorný k realitě, aby miloval a sloužil. ...

DÁL NEŽ SLUNCE

„V tomto očekávání se sjednocujeme, abychom se ujali tohoto domu, který nám byl svěřen, s vědomím, že to dobré, co je v něm, bude oslaveno v nebi. Spolu se všemi tvory kráčíme po této zemi a hledíme Boha, protože „má-li svět počátek a byl-li stvořen, hledíme, kdo jej stvořil a kdo mu dal počátek, tedy toho, kdo je jeho Stvořitelem.“ Jděme se zpěvem! Naše zápasy a naše starost o tuto planetu, ať nám neodejmou radost naděje.“ (244)

OTÁZKY K DISKUZI

- ✧ Připomeňte si, co jste pojmenovali, že je v našem společném domě polámané a zničené. Co pro nápravu může udělat každý z nás?
- ✧ Ujměte se tohoto domu, „který nám byl svěřen, s vědomím, že to dobré, co je v něm, bude oslaveno v nebi“.

„Po této dlouhé a zároveň radostné a dramatické reflexi nabízím dvě modlitby. Jednu, kterou můžeme sdílet my všichni, kdo věříme v Boha stvořitele a otce, a druhou my křesťané, abychom na sebe dovedli brát závazky vůči stvoření, jak nám je podává Ježíšovo evangelium.“ (246)

AKTIVITA:

- ✧ Vymyslete modlitbu za naši planetu zemi – co vše by v ní mělo být? Za co bychom měli děkovat a za co prosit?

MODLITBY, KTERÉ NABÍZÍ PAPEŽ FRANTIŠEK:**Modlitba za naši zem**

Nejvyšší Pane, přítomný v celém vesmíru
i v tom nejmenším ze svých tvorů,

Ty, který zahrnuješ svojí něhou všechno,
co existuje, sešli na nás sílu svojí lásky,
abychom pečovali o život a krásu.

Zaplav nás pokojem, abychom žili
jako bratři a sestry a nikomu neškodili.

Otče chudých, pomoz nám vykoupit ty,
kdo jsou na této zemi opuštěni a zapomenuti
a kteří jsou v tvých očích tak drahocenní.

Ozdrav náš život, abychom chránili svět
a nepustošili jej,

abychom rozsévali krásu
a nikoli znečištění a zkázu.

Dotkni se srdcí těch, kdo hledají pouze výhody
na úkor chudých a této země.

Nauč nás objevovat hodnotu každé věci,
rozjímat s úžasem,

poznávat, že jsme na naší cestě
k tvému nekonečnému světlu
hluboce spojeni se všemi tvory.

Díky, že jsi s námi po všechny dny.

Bud' nám, prosím, oporou v našem boji
za spravedlnost, lásku a pokoj.

Modlitba křesťanů a celého stvoření

Chválíme tě, Pane, se všemi tvými tvory,
kteří vyšli z tvouj mocné ruky.

Jsou tvoji a plni tvé přítomnosti a něhy.

Tobě bud' chvála!

Synu Boží, Ježíši, Tebou byly stvořeny všechny
věci. Přijal jsi podobu v Mariině mateřském lůně,
stal ses součástí této země a díval ses
na tento svět lidskýma očima.

Dnes jsi živý v každém tvorů
slávou svého vzkříšení.

Tobě bud' chvála!

Pane Bože Trojjediný, skvoucí společenství
nekonečné lásky,

nauč nás o Tobě rozjímat v kráse veškerenstva,
kde všechno mluví o Tobě.

Probud' naši chválu a naši vděčnost za každou
bytost, kterou jsi stvořil.

Daruj nám milost, cítit se vnitřně spojeni se vším,
co existuje.

Bože lásky, ukaž nám naše místo na tomto světě,
jakožto nástrojům tvého citu vůči všem bytostem
této země, protože ani jedna z nich není
Tebou zapomenuta.

Osviť držitele moci a peněz, aby neupadli
do hříchu lhostejnosti, milovali obecné dobro,
podporovali slabé, a pečovali o svět,
který obýváme.

Chudí i země křičí:

Pane, ujmí se nás svojí mocí a svým světlem
k záchraně každého života a přípravě
lepší budoucnosti, aby přišlo Tvoje království
spravedlnosti, pokoje, lásky a krásy.

Tobě bud' chvála!

Amen.